

Efternamn, TEXTA!	Förnamn, TEXTA!	Personbeteckning	Ort där provet skrivs

Jag avstår	
------------	--

JURIDISKA FAKULTETEN VID HELSINGFORS UNIVERSITET

URVALSPROV 24.5.2017 (sökande som behärskar svenska)

Läs noggrant följande anvisningar och iaktta dem! Om Du förfar i strid med anvisningarna, leder detta **till skada för Dig**.

De här uppgifterna är avsedda för Dig som söker till **Helsingfors och Vasa** för att avlägga examen i den svenskspråkiga utbildningen. Uppgifterna är fem till antalet och bedöms på poängskalan 0-10. Det maximala antalet poäng är alltså 50.

Svaren på uppgifterna ska Du skriva på separata papper. Svaren ska Du lämna in till övervakarna. I övre kanten av varje svar ska Du tydligt på de utmärkta platserna skriva **Ditt namn, Din personbeteckning och orten där provet äger rum**. Om Du lämnar någon uppgift obesvarad, ska ett tomt papper också lämnas till övervakaren. Även på ett sådant tomt papper ska Du skriva namn, personbeteckning och ort där provet äger rum. Om Du ansöker om inträde i det svenska urvalsprovet, **måste Du skriva svaren på svenska**.

För svaren på uppgifterna finns reserverat ett **knippe med svars-papper**. Svaren på **uppgifterna** skrivs i enlighet med det reserverade utrymmet på svars-pappret. Du måste hålla varje svar inom de yttre ramarna för utrymmet och på varje rad får finnas endast en textrad. **Den överskridande delen läses inte**. Handstilen bör skäligen kunna läsas.

Vid bedömningen av svaren beaktas endast sådana kunskaper som framgår av urvalsprovslitteraturen. En helhetsbedömning tillämpas på uppgifterna. Således kan förutom åt svarets riktighet och fullständighet ges betydelse också åt svarets följdriktighet, klarhet och betoning på det väsentliga. Brister kan medföra poängavdrag.

Om Du helt avstår från provet lämnar Du detta papper samt Dina svars-papper (som alltså inte bedöms) till övervakarna. På varje svars-papper ska Du skriva Ditt namn, Din personbeteckning och orten där provet äger rum. På svars-pappret för uppgift 1 ska Du även anteckna ett kryss i rutan "Jag avstår".

Från provsalen får Du avlägsna Dig tidigast kl. 11.00. Provresultaten kommer att offentliggöras senast 30.6.2017.

LÄS INSTRUKTIONERNA OCH UPPGIFTERNA SYNNERLIGEN OMSORGSFULLT!

UPPGIFT 1

Du arbetar som biträdande jurist vid advokatbyrån Ekman & Ekman. I dag uppsöks du av din chef, advokat Anton A, som ber dig granska en brottmålsdom som för några timmar sedan avkunnats av tingsrätten. Anton hade fungerat som försvarare i brottmålet, och han undrar nu om allt egentligen har gått rätt till. I målet hade Antons klient Börje B (46 år) åtalats för grov stöld. Åtalet grundade sig på att polisen under en husrannsakan hemma hos Börje hade hittat ett stort antal datorer som hade rapporterats stulna.

1. Anton undrar för det första om tingsrätten överlag varit domför i målet. Målet hade nämligen behandlats i endomarsammansättning, med tingsdomare Cecilia C som juristordförande. Så här grova brott borde väl kräva en förstärkt sammansättning? Grov stöld har trots allt ett föreskrivet straffmaximum på fyra år fängelse.

2. I målet hade den 13-årige Dennis D, som bodde i samma trappa som Börje, hörts som vittne. Han hade bl.a. berättat om vissa "suspekta" figurer som han hade sett i trappuppgången under kvällstid, och som hade besökt Börje i dennes bostad. Anton undrar om det egentligen var tillåtet för tingsrätten att låta höra en så här ung person som vittne.

3. På grund av att Dennis hörts som vittne, hade tingsrätten beslutat att hela huvudförhandlingen skulle hållas inom stängda dörrar. Anton undrar om detta beslut var motiverat enligt lagen. Rättegångar i Finland ska väl alltid vara offentliga och öppna för allmänheten?

4. Tingsrätten hade avkunnat en fällande dom mot Börje, men inte för grov stöld utan för häleri (straffmaximum ett år och sex månader fängelse). Enligt tingsrättens domsmotiveringar hade det nämligen under huvudförhandlingen framkommit att Börje inte själv kan ha stulit datorerna, men att han inte desto mindre hade mottagit och förvarat dem i vetskap om deras ursprung. Åklagaren hade hela tiden dock yrkat på straff för grov stöld, och domstolen hade inte i något skede lyft fram möjligheten att ändra brottsrubricering. Har allt gått rätt till här?

Ge en rättsligt motiverad bedömning av omständigheterna i fallet och ta ställning till Antons frågor.

UPPGIFT 2

Peders arbetsgivare Lyxhem Ab hade rott i land en stor affär. De involverade hade fått en stor bonus och firade detta med champagnefrukost en vacker sommarlördag på Sveaborg, ett trevligt naturområde på en ö utanför Helsingfors.

Efter några timmars firande kände Peder att han måste uträtta sina behov och gick runt hörnet bakom en stor sten. Han lade inte märke till att kollegan Lasse följde efter honom. Lasse och Peder tävlade med varandra och hade häftigt "diskuterat" olika strategier för fö-

retagets följande projekt. Lasse var irriterad på Peder som lämnade honom mitt i diskussionen och puffade nu svagt till Peder bakifrån för att få hans uppmärksamhet.

Peder, som hade fastnat med foten i en stor spricka i berget, föll därför raklång på marken. Blodet rann från ansiktet och då Lasse fick hjälpt upp honom visade det sig att Peder hade svårt att gå.

Han fördes till arbetshälsovården där det blev klart att han hade brutit näsan och skurit sig svårt i ansiktet, vilket ledde till fula ärr. Han hade också skadat vänster öga så att synförmågan var något reducerad, dock inte värre än att han kunde se bra med glasögon.

Peder blev sjukskriven från arbetet i två månader då han måste träna upp foten som hade vridits till höger. Han fick därmed inte vara med om företagets följande stora affär, och gick miste om den bonus som deltagarna fick.

Peder var rasande och krävde skadestånd av Helsingfors stad som svarade för underhållet och säkerheten på Sveaborg. Han krävde vidare skadestånd dels av Lasse som hade knuffat omkull honom och dels av Lyxhem Ab som Peder tyckte fick ta ansvaret för Lasses knuffande. Peder hade inga direkta utgifter i samband med begivenheten, men krävde ändå skadestånd.

Ingen av de tre ville betala något skadestånd. Helsingfors stad ansåg att Peder borde ha sett sig för och Lasse ansåg att det var fråga om ett olycksfall. Lyxhem Ab ansåg att det inte hade något att göra med händelsen överhuvudtaget. Frågan om medverkan diskuteras inte.

1. Beskriv enligt vilka kriterier a) Helsingfors stad, b) Lasse och c) Lyxhem Ab kan bli skyldiga att betala skadestånd till Peder, och
2. Nämn vilka skador Peder eventuellt kan få skadestånd för.

UPPGIFT 3

Syskonen A och B har ekonomiska problem. A:s svårigheter beror på hennes spelberoende. B igen gjorde under flera år lyckade aktieinvesteringar men trenden vände i mitten av 2010-talet och våren 2017 gick hans investeringsbolag i konkurs.

A, som arbetar som bokförare på en mindre bokföringsbyrå, beslöt i mars 2017 satsa mera rejält på olika nätspel som Veikkaus Ab tillhandahåller. För detta krävdes dock kapital. Hon vände sig till sin kusin C som gjort en förmögenhet i aktier och fastigheter. Det var känt i släkten att A hade ärvt en tavla målad av Tyko Sallinen. A frågade om C kunde låna henne 20 000 euro och kusinen skulle få Sallinen-tavlan som handpant till säkerhet för lånet. I verkligheten hade A sålt tavlan men låtit göra en kopia som minne.

C gick med på att låna pengar och de skulle träffas inom några dagar för att skriva under lånehandlingarna, varvid tavlan skulle överlämnas i C:s besittning och pengarna överföras

på A:s konto. Samma dag som mötet skulle gå av stapeln råkade C läsa ett s.k. hemma hos-reportage. I artikeln visade en framgångsrik ishockeyspelare upp sitt hem och på ett foto stod spelaren just vid den tavla som C höll på att få som pant av A. Kusinen drog den slutsatsen att A måste ha sålt tavlan men behållit en kopia. Och det var säkert denna värdelösa kopia som A erbjudit som pant. C ringde genast upp A och meddelade att hon ändrat sig beträffande lånet – hon behövde pengarna själv. Detta budskap fick A att helt tappa fattningen och kallade kusinen för "en hjärtlös och sniken käring som på grund av långt gången demens borde spärras in på dårhus".

Motgången stoppade dock inte A i hennes jakt på kapital. Följande dag på jobbet hörde hon att en av kunderna, en framgångsrik tandläkare, kvällen innan avlidit i en hjärtinfarkt. Det var meningen att A till skatteverket för kundens räkning skulle erlægga en större summa. Det rörde sig om sammanlagt 25 000 euro. I stället för att betala till skatteverket överförde A pengarna på sitt eget konto. Hon var övertygad om att hon nu skulle vinna och inom kort kunna betala till skatteverket. Så gick det tyvärr inte. Skatten var fortfarande obetald när tandläkarens dödsbo började utreda saken.

Efter konkursen började B planera hur han enkelt och riskfritt kunde få tag i pengar för att starta ett nytt liv i Spanien. Under sina år som aktiespekulant hade han träffat på en rad rika personer samt även snappat upp en del om deras privatliv. Om D hade B från en säker källa hört att han köpte sexuella tjänster av en prostituerad trots att han var gift och hade barn. B skrev e-post till D och föreslog ett möte. Någon orsak till mötet angavs inte i e-postmeddelandet. D svarade aldrig på meddelandet, varför B beslöt bli mera konkret. Han tog med sig en kofot och några skruvmejslar och begav sig till den fristående villa där han visste att D bodde. B var god vän med ägaren till den privata vaktfirma som övervakade D:s hus. Ägaren hade på B:s förfrågan meddelat att D tillsammans med sin familj för tillfället befann sig i Portugal och skulle komma hem först efter några veckor. Ägaren till vaktfirman berättade också hur man lätt kunde koppla bort husets alarmsystem. Framme vid villan gick B över gräsmattan till baksidan, bröt upp dörren till verandan och stängde av alarmet. B visste att D ägde en omfattande samling värdefulla armbandsur. Efter ett tag hittade han klockorna som han tog med sig hem. Senare sålde han klockorna i St. Petersburg för sammanlagt 50 000 euro.

Hur ska A:s och B:s gärningar straffrättsligt bedömas? Motiverat svar.

UPPGIFT 4

Åbopensionären A hade för avsikt att köpa en ny dator. För att bekosta datorköpet tänkte han sälja en av de tavlor som han i tiderna hade ärvt av sin faster och som han aldrig riktigt tyckt om, men som nog kunde realiserats till ett hyggligt pris. A:s brorson B, som studerade i Helsingfors, bodde i samma hus som konsthandlaren C, som även köpte finsk konst. A, som litade mycket på sin duktige brorson, gav B i uppdrag att sälja tavlan. A skrev för hand

en fullmakt i vilken minimipriset 700 euro angavs. B fick med sig den lilla tavlan och fullmakten och tog tåget till Helsingfors.

När B satt i tåget blev han uppringd av A, som hade kommit fram till att priset på tavlan var en aning för lågt. A uppmanade B att för hand ändra minimipriset i fullmakten till 900 euro, vilket B lovade göra. När B framme i Helsingfors närmade sig huset där han bodde, stötte han på konsthandlaren C som fick se både tavlan och den fullmakt som A skrivit, men som B inte hade hunnit ändra. C, som var mån om att förmånligt komma över de tavlor som han köpte, gav B ett anbud på 800 euro. C lät B få betänketid tills C skulle ringa på hos B med tillräckligt med kontanter efter en dryg timme.

När B kom hem ändrade han minimipriset i fullmakten till 900 euro. Efter drygt en timme ringde C på dörren. B, som insåg han att han inte skulle få mer än 800 euro för tavlan, sålde tavlan till C utan att på nytt visa upp fullmakten för C. Tavlan bytte ägare för 800 euro.

Eftersom A har hört att du under den senaste tiden har fördjupat dig i juridik kontaktar han nu dig för att få höra din civilrättsliga bedömning av försäljningen av tavlan. Kom ihåg att motivera ditt svar!

UPPGIFT 5

Definiera följande begrepp:

- a. Konkret fara
- b. Medelbart gärningsmannaskap
- c. Nödvarnsexcess
- d. Processuell åtalseftergift
- e. Motpartsjäv

Huvudansökan, utbildningsprogrammet i juridik

Urvalsprov 24.5.2017

Texta dina person- och kontaktuppgifter.

Skriv ditt namn med latinska bokstäver (abcd...), inte t.ex. med kyrilliska bokstäver (абгд...).

Om du inte har en finsk personbeteckning, skriv i stället ditt födelsedatum.

Efternamn	
Samtliga förnamn	
Personbeteckning	
E-postadress	
Telefonnummer	

Skriv ditt namn och din personbeteckning på varje sida, även om du svarar inte på uppgiften på sidan

Skriv din namnteckning i nedanstående låda som tecken på att du har kontrollerat de detaljer som nämns ovan.

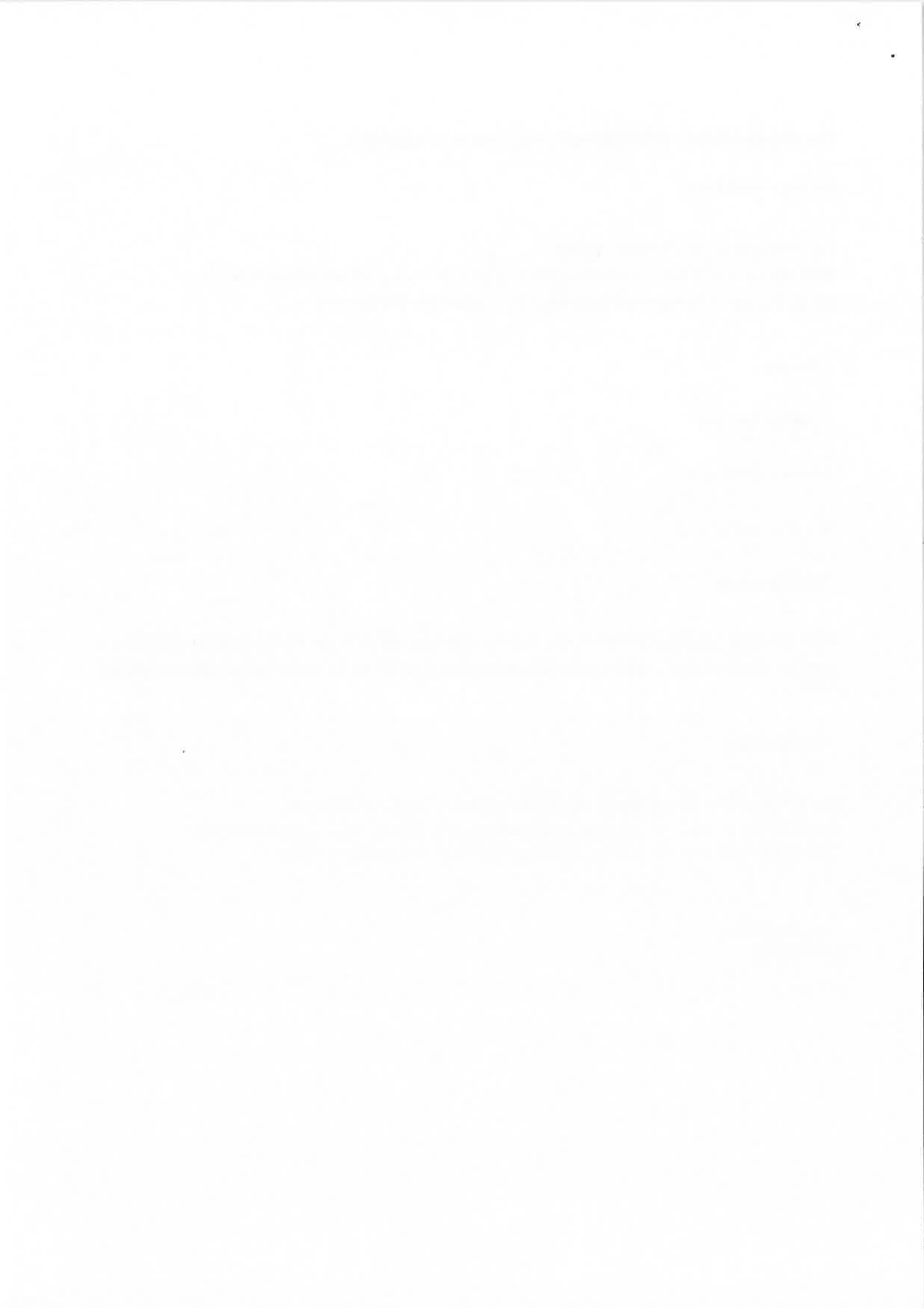
Namnteckning	
--------------	--

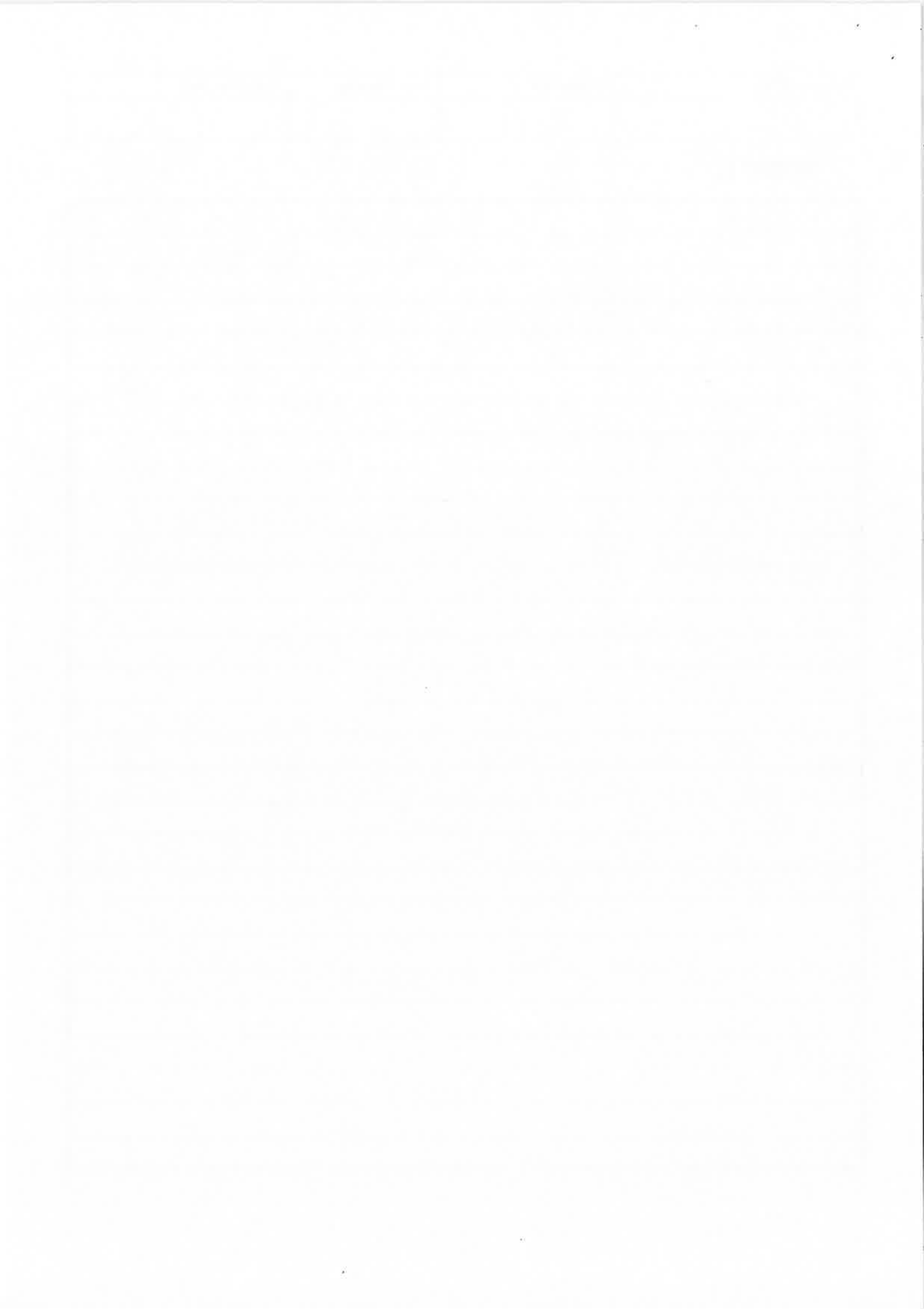
Om du vill att dina svar på uppgifterna bedöms, lämna nedanstående låda tom.

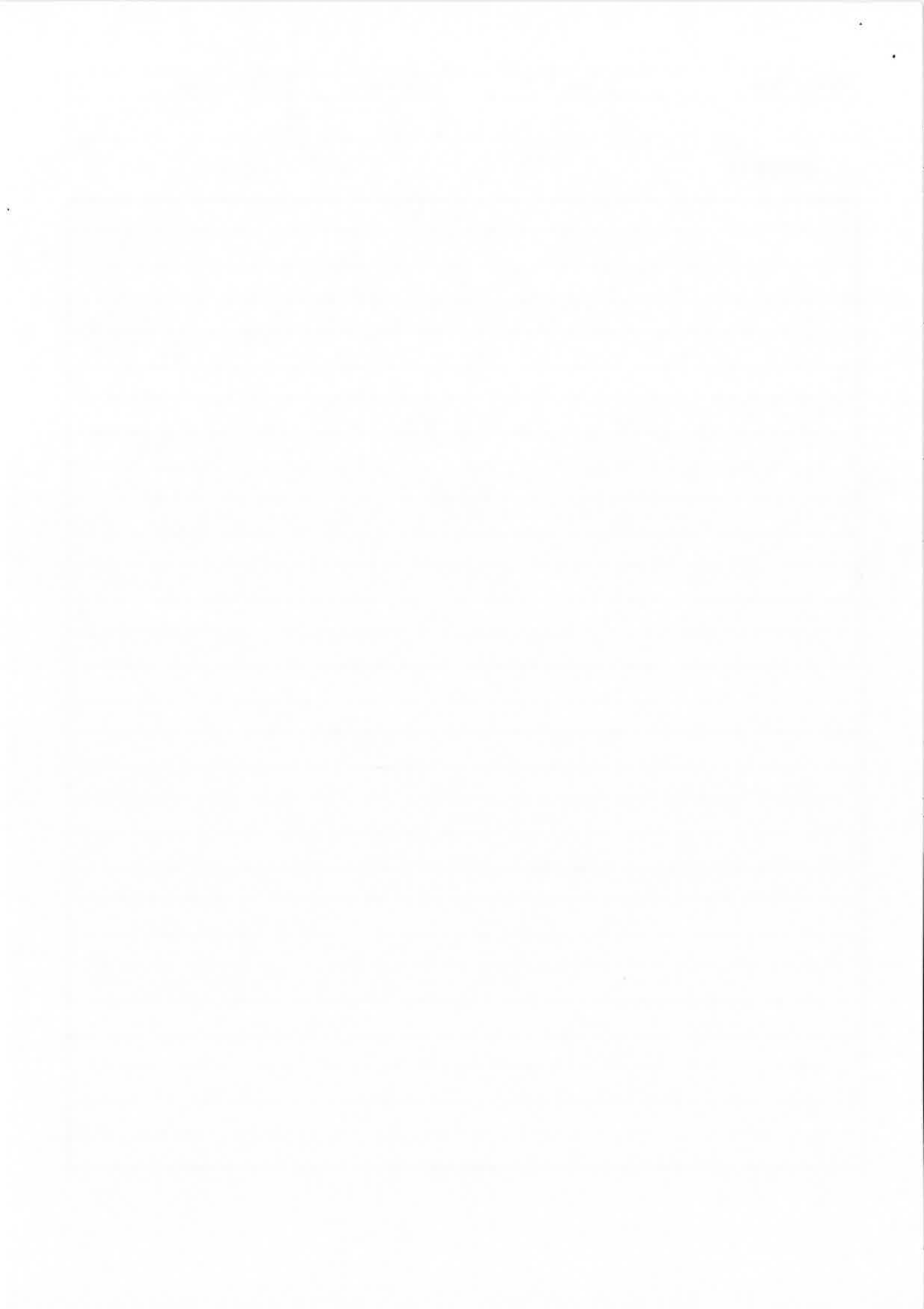
Om du vill att dina svar på uppgifterna inte bedöms, skriv följande text i nedanstående låda:

"Jag vill att mina svar inte bedöms". I det här fallet får du noll poäng för dina svar.

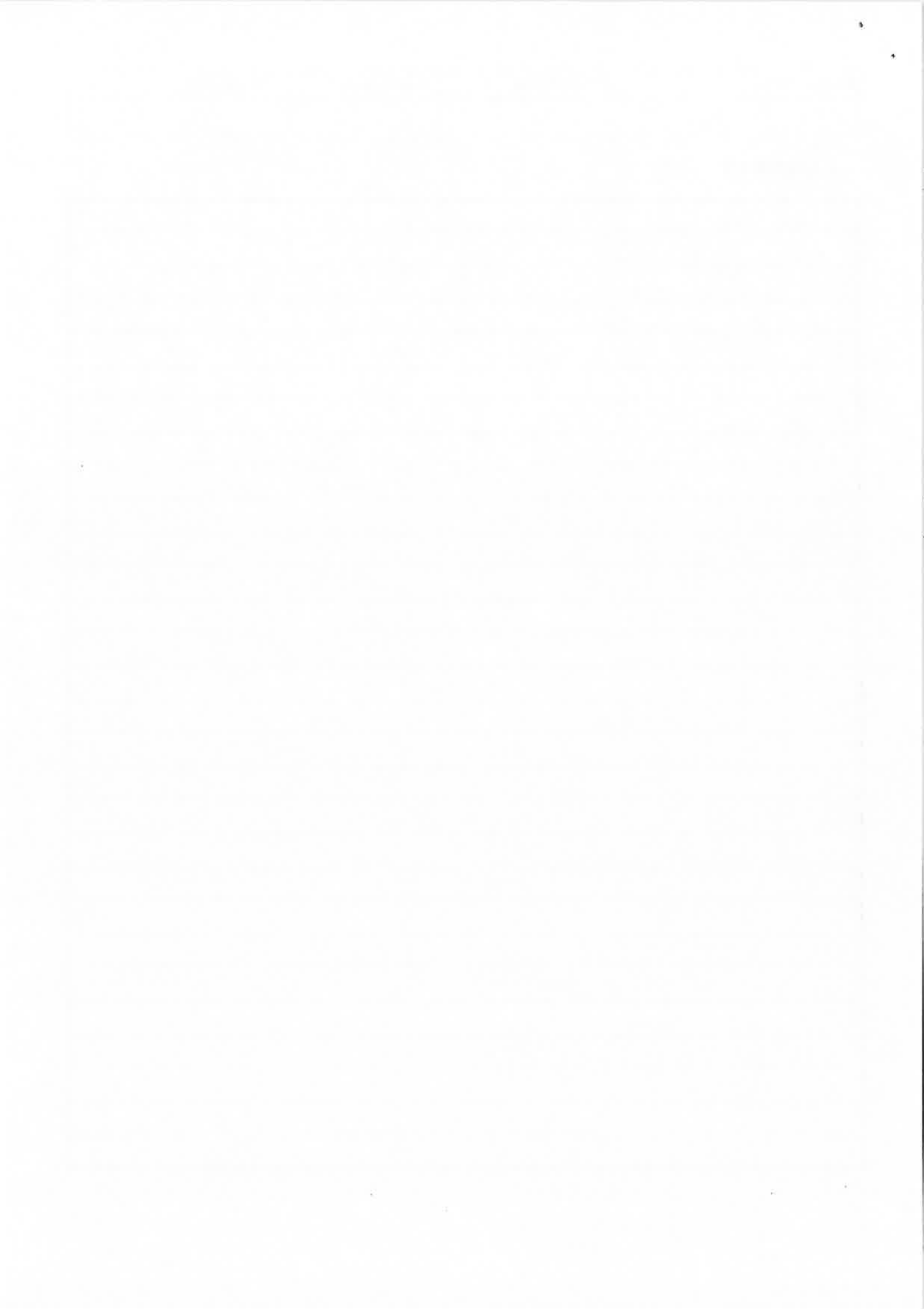
Avstående från bedömning	
--------------------------	--

**BEDÖMNINGSGRUNDERNA FÖR JURIDISKA
FAKULTETENS URVALSPROV 2017**

UPPGIFT 1

Hänvisningarna till boken Frände, Dan: Grunddragen i den finska kriminalrätten (2017).

1. Huvudregeln är att tingsrätterna behandlar brottmål i sammansättningen en juristdomare och två nämndemän. Till denna huvudregel känner lagstiftningen dock vissa undantag, varav ett gäller s.k. enkla brottmål. Ett brottmål kan behandlas av juristdomaren ensam (endomarsammansättning) om för gärningen såsom den anges i åtalet inte föreskrivs strängare straff än fängelse i högst 2 år. Utöver denna straffhottsgräns anges i lagen även att vissa namngivna brott kan behandlas i endomarsammansättning. Till dessa hör bl.a. grov stöld. Följaktligen var tingsrätten i fallet domför också i endomarsammansättning (s. 169–170).

2. Huvudregeln är att alla har vittnesbehörighet och vittnesplikt. Till denna regel finns dock undantag. Vad gäller personer under 15 år, ska domstolen pröva om personen kan höras som vittne. Prövningen grundas på en lämplighetsbedömning där en rad olika faktorer ska vägas samman. I fråga om hörandet av barn spelar barnets ålder en avgörande roll. Därtill ska betydelsen av ett personligt hörande vägas mot de risker för skador och men som hörandet kan orsaka personen. Om domstolen finner att en person som åberopats som vittne är obehörig att vittna får personen inte alls höras som vittne. I fallet ska tingsrätten alltså göra en lämplighetsbedömning av huruvida Dennis D kan höras som vittne, men någon absolut vittnesobehörighet föreligger inte (s. 297–298).

3. Enligt huvudregeln har allmänheten rätt att närvara vid muntliga förhandlingar i brottmål. Till denna huvudregel finns flera undantag. Grunderna för förhandling inom stängda dörrar är alla fakultativa, dvs. det är domstolens sak att bedöma om allmänheten inte får närvara. I fallet framkommer dock inte några grunder för förhandling inom stängda dörrar: några känsliga uppgifter verkar inte förekomma och svaranden är inte under 18 år. Däremot är det möjligt för domstolen att förordna att behandlingen delvis ska vara sluten till behövliga delar, bl.a. då särskilt känsliga personer hörs, vilket omfattar barn under 15 år. I fallet har det alltså varit möjligt att utesluta allmänheten från förhandlingen då Dennis D hördes, men däremot knappast att hålla hela huvudförhandlingen inom stängda dörrar (s. 253–255).

4. Åtalsbundenhet innebär att endast den gärning som åklagarens straffyrkande gäller får beaktas i domen. Det avgörande är utsträckningen av det gärningsbegrepp som används i åklagarens stämningensansökan och som vidareutvecklas i sakframställningen. Åklagarens val av brottsrubricering och lagrum omfattas visserligen inte av åtalsbundenheten. Däremot är domstolen bunden av den gärningsbeskrivning som ingår i åtalet. Rättsfakta som inte åberopas i gärningsbeskrivningen får inte läggas till grund för domen. Om åtalet enbart gäller stöld kan domstolen inte på eget initiativ döma för häleri, även fastän den finner bevisningen helt entydig i detta avseende. Häleri är en annan gärning och fällande dom kräver ett straffyrkande för just detta brott. I fallet hade tingsrätten följaktligen inte självmant fått döma Börje B för häleri (s. 312–314).

UPPGIFT 2

Svaren på frågorna hittas i boken Håstad, Torgny et al: Civilrättens grunder (2016), s. 262–263, s. 268–269, s. 272–273 och s. 281–282.

1. a) Helsingfors stad: I skadeståndslagen stadgas att den som uppsåtligt eller av vårdslöshet orsakar person- eller sakskada ersätter skadan. Principen kallas culparegeln. Skador som uppstår av en ren olyckshändelse medför inte skadeståndsskyldighet. Förekomsten av culpa förutsätter att skadeorsakaren har uppträtt på ett sätt som inte uppfyller de förväntningar man kan ha på en förnuftig och hänsynsfull person. Risk för skada är av betydelse vid bedömningen. Normalt uppställs strängare krav på försiktighet om ett handlande medför risk för personskada än om ett handlande bara medför risk för sakskada. Hänsyn tas till den allmänna risken för skada av det aktuella slaget. Den skadeorsakandes möjlighet att inse skaderisken är också av betydelse. Åtgärder som måste vidtas för att ett handlande inte skall anses culpöst kan var fysiska försiktighetsåtgärder eller varningar (s. 262–263).

I fallet svarar Helsingfors stad för säkerheten på Sveaborg. Risken för personskada är stor på ett naturområde. Många människor färdas på Sveaborg, vilket ställer ytterligare krav på försiktigheten. Skribenten bör diskutera huruvida man skulle kunna kräva att Helsingfors stad varnat för att det finns stora sprickor i berget, trots kraven på att Peder borde ha sett sig för.

b) Lasse: Lasses eventuella vårdslöshet bedöms enligt samma kriterier som ovan. I tillägg till culpa-bedömningen aktualiseras frågan om det föreligger adekvat kausalitet eller orsakssamband mellan Lasses puffande och Peders skada. Endast om skadan inte skulle ha inträffat om inte skadevållaren hade uppträtt på det sätt han har gjort, ska ersättning betalas. Det krävs kausalitet mellan handlande och skadan. Kausalitetssambandet får dock inte vara alltför avlägset, opåräknligt eller slumpmässigt, det måste föreligga adekvat kausalitet (s. 268–269).

I fallet uppstår frågan om det var påräknligt för Lasse att Peder skulle kunna falla som resultat av det svaga puffandet. Skribenten bör diskutera om sambandet mellan Lasses handlande och skadan är för svagt för att uppfylla kraven till kausalt orsakssamband.

c) Lyxhem Ab: Lyxhem Ab är Lasses arbetsgivare och skulle kunna ha ett arbetsgivaransvar för skador som anställda vårdslöst förorsakar i tjänsten. Det är här frågan om arbetsgivarens principalansvar för sin arbetstagares handlingar. Arbetsgivaren kan bli ansvarig utan att själv ha varit culpös, i stället är det arbetstagarens agerande som blir avgörande. Arbetsgivarens principalansvar gäller dock endast skador som arbetstagaren vållar i tjänsten. Handlingar som företas under arbetstid och vid utförande av arbetstagarens arbetsuppgifter anses normalt företagna i tjänsten, med undantag för handlingar som är av utpräglat privat karaktär. För handlingar som företas på arbetstagarens fritid kan arbetsgivare normalt inte göras ansvarig (s. 272–273).

I fallet är det oklart om champagnefrukosten arrangerades av arbetsgivaren. Det är dock inte avgörande, då det är frågan om handlande som utförs på arbetstagarens fritid och som inte har samband med hans normala arbetsuppgifter. Det kan därför inte bli frågan om arbetsgivaransvar för Lyxhem Ab.

2. Peder har lidit personskada och skulle kunna kräva ersättning för inkomstförlust och för fysiskt och psykiskt lidande av övergående natur, så kallad sveda och värk. I tillägg skulle han kunna kräva skadestånd för fysiskt och psykiskt lidande av bestående art, så kallat lyte och men, samt särskilda olägenheter till följd av skadan (s. 281–282).

- *Modellsvaret är mer mångordigt än vad som förutsätts av ett fullständigt svar.*
- *Märk att det inte krävs att skribenten tar ståndpunkt i frågan om eventuell skadeståndsskyldighet. Om skribenten har tagit ståndpunkt accepteras båda lösningarna.*

UPPGIFT 3

I uppgiften förutsattes att ställning togs till den straffrättsliga relevansen hos de gärningar som A och B hade utfört. Svaren hittas i inträdesboken Frände, Dan: Grunddragen i den finska kriminalrätten (2017). Nedanstående text är längre än vad som krävdes för fulla poäng, bl.a. eftersom olika alternativ också behandlas.

Här redogörs först för de brott som A och B har begått. Brotten är försök till bedrägeri, ärekränkning, förskingring och grov stöld. Den som i sitt svar hade med dessa brott jämte motiveringar erhöll fulla poäng för uppgiften. Det kan påpekas att inträdesboken endast i fråga om stölden närmare behandlar gränsdragningen mellan normalformen och den grova formen, varför det inte förutsattes något ställningstagande till om det handlade om grovt försök till bedrägeri respektive grov förskingring. Det samma gäller för ärekränkning. Till sist i denna text nämns sådant som också gett poäng. Observera att endast A:s och B:s gärningar skulle bedömas.

Den första gärningen utgjordes av A:s försök att låna pengar av sin kusin C. A gav vilseledande uppgifter om handpantens värde, något som fick kusinen att vägra låna pengarna när hon av en tillfällighet fick reda på sanningen om handpanten. Utan denna kunskap hade lånet utbetalats och kusinen fått den värdelösa kopian som handpant till säkerhet för återbetalning av lånet. Den gör sig skyldig till bedrägeri som för att bereda sig orättmätig ekonomisk vinning genom att vilseleda eller utnyttja misstag förmår annan att göra bl.a. något som orsakar ekonomisk förlust för den som misstagit sig (s. 156). Med ekonomisk skada jämställs konkret fara för ekonomisk skada (s. 160). A:s lånebegäran som innehöll vilseledande uppgifter om pantens värde skulle ha utgjort fullbordat bedrägeri om avtalet hade förverkligats. Försök till bedrägeri är straffbart (s. 158). Det straffbara försöket inleds när gärningsmannen börjat begå brottet, dvs. företagit en verkställighetshandling och genom detta åstadkommit fara för att brottet fullbordas (s. 78–79). Om faran var utesluten på grund av tillfälliga omständigheter föreligger trots bristen på fara för brottsfullbordandet ett straffbart försök (s. 80). I fallet hade kusinen råkat få reda på att tavlan var värdelös, något som utgjorde en tillfällig omständighet. A har således gjort sig skyldig till försök till bedrägeri.

A:s andra gärning var att i vredesmod kalla kusinen "sniken" och "hjärtlös" samt hävda att hon led av demens som borde rendera henne en plats på ett "dårhus". Ärekränkning som riktas mot en levande människa kan begås på två alternativa sätt (s. 130–131). Det ena sättet innebär att gärningsmannen utsätter offret för en osann uppgift eller antydning. Den andra formen innebär helt enkelt att gärningsmannen förnedrar offret. Sistnämnda handlar om olika typer av skällsord. I fallet är det i första hand fråga om skällsord. Påståendet om demens kan uppfattas som en osann uppgift men också som ett skällsord. Om man ansåg att A enbart framfört en osann uppgift gällde det också att pröva om gärningen varit ägnad att bl.a. utsätta offret för missaktning. Eftersom inga av undantagen från straffansvaret (s. 131–133) är tillämpliga på fallet har A gjort sig skyldig till ärekränkning.

A genomförde sin tredje och sista gärning som bokförare. I stället för att betala en kunds skatt överförde hon pengarna på sitt eget konto. Det finns tre former av förskingring; här är endast sakförskingring och fordringsförskingring aktuella (s. 141). Vid sakförskingring har gärningsmannen medel som tillhör någon annan i sin besittning men utan behörighet att blanda ihop medlen med sina egna. Det straffbara är att olovligen tillägna sig dessa medel. Fordringsförskingring innebär att någon får medel i sin besittning för att t.ex. genomföra ett uppdrag och sedan när uppdraget ska redovisas finns inga medel att uppfylla redovisningsskyldigheten. Det naturliga är att se A:s gärning som sakförskingring. I lagen sägs nämligen att penningmedel på bankkonto också är i dens besittning som har rätt att använda medlen (s. 143). Men eftersom det i fallet inte närmare anges hur A fått tillgång till medlen godkändes också fordringsförskingring som rätt svar.

B:s enda straffbara gärning var inbrottet i D:s hus för att stjäla värdefulla klockor som tillhörde D. Gärningen utgjorde grov stöld. Fastän D befann sig utomlands fanns klockarna i hans besittning i

bostaden. B tillägnade sig olovligen klockarna från bostaden (s. 135). Eftersom stöldgodsets värde vida översteg 5 000 euro och stölden skedde genom inbrott i bebodd bostad handlade det om grov stöld (s. 138).

Därtill har poäng getts enligt följande: I praxis döms inte den som bryter sig in och stjälar också för hemfridsbrott. Detta nämns inte i inträdeslitteraturen och den som ansett att B också gjorde sig skyldig till hemfridsbrott (om fysiskt hemfridsbrott, se s. 111–115) fick poäng för detta. B hade sänt ett e-postmeddelande till D och föreslagit ett möte. I meddelandet fanns inga hot med åtföljande krav varför meddelandet i sig inte utgjorde försök till utpressning (om utpressningshot, se s. 151). För denna slutsats har också poäng getts. I inträdeslitteraturen nämns inte att rättspraxis ger företräde åt förskingring före missbruk av förtroendeställning (om sistnämnda brott, se s. 160–164). Den som ansåg att A:s överföring av medlen på sitt eget konto utgjorde missbruk av förtroendeställning har fått poäng för detta. Däremot har inte poäng getts för påståendet att A:s penningöverföring skulle ha utgjort både förskingring och missbruk av förtroendeställning.

UPPGIFT 4

Svaren hittas i boken Håstad, Torgny et al: Civilrättens grunder (2016), s. 68 och 78–81 samt 106.

Fallet handlar om köp av lösöre, där avtalet ingås genom användning av fullmakt. Här är det bestämmelserna i lagen om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område (avtalslagen) som blir tillämpliga (s. 68 och 78–81).

- *Poäng har även getts för en angivelse av att köplagens bestämmelser i övrigt blir tillämpliga på köpet (s. 106).*

Genom en fullmakt kan en annan person bemyndigas att rättshandla för den frånvarande personens räkning. En rättshandling som företas av den bemyndigade personen (fullmäktigen eller mellanmannen) får med stöd av fullmakten samma effekt som om den frånvarande personen (fullmaktsgivaren eller huvudmannen) hade företagit rättshandlingen själv. I fallet är A fullmaktsgivare och B fullmäktig. En vanlig form av fullmakterna är den skriftliga fullmakten, som är avsedd att visas upp för motparten. A använder sig i fallet av en skriftlig fullmakt, som B visar upp för motparten C (s. 78–79).

- *Här är det inte fråga om en uppdragsfullmakt, eftersom denna form av fullmakt grundar sig enbart på ett uppdrag som ges fullmäktigen utan att motparten meddelas om detta. Ett poängavdrag har gjorts om skribenten har påstått att fullmakten är en uppdragsfullmakt.*

Varje rättshandling som ligger inom fullmaktens gränser kan fullmäktigen i princip företa med bindande verkan för fullmaktsgivaren. Fullmakten utvisar fullmäktigens behörighet, dvs. de yttre gränserna för fullmäktigens rätt att handla. Så är situationen även i fallet, dvs. fullmakten med rätten att sälja tavlan till minimibeloppet 700 euro utvisar B:s behörighet (s. 80).

Ibland kan det förekomma att fullmaktsgivaren inte vill att fullmäktigen använder fullmakten i hela dess vidd. Då kan fullmaktsgivaren ge fullmäktigen instruktioner som definierar fullmäktigens befogenhet, dvs. vad fullmäktigen får göra för fullmaktsgivaren. I fallet har A muntligen meddelat B ett högre minimipris än det som finns antecknat i fullmakten, vilket utgör B:s befogenhet, som alltså är mindre än behörigheten. A har alltså gett B instruktionen att minimipriset ska vara 900 euro och att minimipriset ska ändras i fullmakten (s. 81).

För sådana fall där befogenheten är mindre än behörigheten finns särskilda regler i avtalslagen vilka utvisar när fullmaktsgivaren blir bunden till ett avtal som fullmäktigen ingår. Om fullmäktigen har handlat i strid med särskilda inskränkande föreskrifter från fullmaktsgivarens sida och motparten insåg eller borde ha insett att fullmäktigen överskred sin befogenhet, är rättshandlingen inte bindande mot fullmaktsgivaren. I fallet har B handlat inom ramen för sin behörighet med stöd av den skriftliga fullmakten, men överskridit sin befogenhet, varför rättshandlingen blir bindande för A, om C varken visste eller borde ha vetat att B överskred sin befogenhet (s. 81).

Man kan fråga sig om C borde ha bett att få se fullmakten också vid själva köptillfället. Eftersom det hade förflutit en dryg timme från att C hade fått se fullmakten, kan man säkert anse att C kunde förlita sig på att fullmakten fortfarande var i kraft med det ursprungliga innehållet.

- *Även en motiverad argumentation för att C borde ha krävt att få se fullmakten på nytt har gett poäng.*
- *Bristande noggrannhet har lett till poängavdrag. I övrigt har vikt lagts vid hur väl skribenten har kunnat formulera reglerna som något separat från dragandet av slutsatserna i detta enskilda fall. Också i övrigt har särskild vikt fästs vid skribentens förmåga att strukturera svaret och motivera sina ställningstaganden.*

UPPGIFT 5

Hänvisningarna till boken Frände, Dan: Grunddragen i den finska kriminalrätten (2017).

- a. Den konkreta faran bestäms med hjälp av två kriterier (s. 34). För det första ska det i handlingsögonblicket ha varit ontologiskt möjligt att konstruera en hypotetisk naturvetenskaplig kausalrelation mellan handling och den insedda följden (skadan). Förutom ontologisk möjlighet krävs en viss sannolikhet för att en skada skulle ha inträffat.
- b. Med medelbart gärningsmannaskap avses att någon är straffrättsligt ansvarig i egenskap av gärningsman (och alltså inte som medgärningsman), när hen har använt en annan person som redskap för brottets begående (s. 85). I det medelbara gärningsmannaskapet bär den person som har utfört den egentliga brottsbeskrivningsenliga gärningen inte fullt straffrättsligt ansvar för sin gärning. Denna brist i ansvaret kan enligt lagtexten bero på otillräknelighet, bristande uppsåt eller någon annan orsak som hör samman med förutsättningarna för straffrättsligt ansvar.
- c. Excess i nödvärn är en handling där gränsen för nödvärn har överskridits (s. 59–60). I första hand innebär detta att domstolen ansett att nödvärnshandlingen uppenbart överskridit det som kan anses försvarligt. För att avvärja det obehöriga angreppet har helt enkelt använts strängare maktmedel än vad situationen hade krävt. Men nödvärnsexcess omfattar också situationer där försvararen har börjat försvaret för tidigt eller har fortsatt efter att angreppet redan har avslutats.
- d. Processuell åtalseftergift innebär att åklagaren lägger ned målet eftersom inget åtal hade kunnat väckas (s. 212). Omöjligheten att väcka åtal kan t.ex. bero på att åklagaren anser att den undersökta gärningen inte utgör något brott.
- e. Motpartsjäv innebär att en part i det aktuella målet samtidigt är motpart till domaren eller hans närmaste i en annan rättegång eller i ett ärende som behandlas av en annan myndighet (s. 173). Ett sådant jäv föreligger t.ex. om domaren tvistar med den som åtalas i ett trafikmål om giltigheten av ett testamente. Dock utesluts jäv om domarens motpart har anhängiggjort målet i syfte att orsaka jäv eller annars uppenbart utan grund.